

Saksdokumenter:

KM 21.0/21 Kirkelig kulturarvstrategi

KM 21.1/21 Første innstilling fra komité A

Kirkelig kulturarvstrategi

Endelig innstilling fra komité A

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkerådet ba i sak KR 64/18 om at det utarbeides en nasjonal kirkelig kulturarvstrategi for behandling i Kirkemøtet i 2021. Saken viser hvordan Den norske kirke kan definere og ta et helhetlig og aktivt ansvar for den kirkelige kulturarven, som den forvalter på vegne av hele fellesskapet. Landets og kirkens historie er så tett sammenvevd at det også fra statens side er ønsket at offentlige lover og finansiering regulerer og vedlikeholder den kirkelige kulturarven. Arven må vernes, være tilgjengelig for alle og utvikles for tjenlig kirkelig bruk også i tiden fremover. For kirken er arven en kilde til innsikt i egen troshistorie og for alle en inngang til forståelse for lokal og nasjonal historie.

I Kirkerådets behandling 17.-18. september 2020 (KR 59/20), ble det vedtatt å sende saken på begrenset høring. Saken ble sendt på høring 16. oktober, med høringsfrist 15. november 2020. Det kom inn 26 høringsvar. Alle høringsinstansene er positive til at det utarbeides en kirkelig kulturarvstrategi, og de fleste innspillene er tatt inn i dokumentet. Det kom også mange innspill som ikke hører til i et strategidokument, men som likevel blir nyttige i det videre arbeidet med å implementere kulturarvstrategien. Flere av innspillene gir gode utgangspunkt for tettere samarbeid med innspillsinstitusjonene. Kirkerådet fikk et sammendrag av høringen til sitt møte 28.-29. januar 2021 (KR 06.1/21).

Denne saken omhandler det materielle, og det er foreslått at Kirkemøtet ber om at man kommer tilbake med en sak om den immaterielle kulturarven.

Komiteens merknader

Komiteen hilser denne viktige saken velkommen og er takknemlig for det arbeidet som er nedlagt.

Komiteen understreker at denne saken gjelder en langsiktig strategi som skal følges opp av handlingsplaner. Komiteen velger derfor å ikke utvide vedtakforslaget med konkrete tiltak nå, men imøteser konkretisering og tiltak i handlingsplaner.

Vedtakspunktene spiller godt sammen med de nye nasjonale målene i kulturmiljøpolitikken: Engasjement, bærekraft og mangfold som fremkommer i stortingsmelding 16 (2019-2020).

I førstegangsbehandling i plenum kom det frem to skriftlige forslag:

Forslagsstiller 88 Magne Hersvik, Stavanger, lek – Bønnelista:

Vedtaks punkt 4: «Den norske kirkes kulturminner skal ha en offentlig lovbestemt finansiering som gjør det mulig»

Komiteen har drøftet forslaget og er usikker på den reelle betydningen av å legge til ordet «lovbestemt» i vedtaks punkt 4. Finansieringen av Den norske kirke gjennom statlig og kommunalt ansvar, kommer frem i Trossamfunnslovens §14. Nasjonens ansvar for kulturminnevern er også fastlagt gjennom annen lovgivning. Komiteen velger under tvil å ta inn endringen for å styrke vedtaks punktets intensjon om å «gjøre det mulig å forvalte kulturminneverdiene på en langsiktig og god måte.»

Forslagsstiller 54 Herborg Oline Finnset, Nidaros, biskop

Nytt pkt 8: Den norske kirke deltar i kunnskaps- og formidlingsarbeid fram mot nasjonaljubileet 2030

Komiteen bekrefter at de store nasjonale jubileene vi nå står foran gir en god anledning til å formidle Norges kirkelige kulturarv. Komiteen mener at forslaget allerede er ivaretatt i vedtakets punkt 5, og ber om at kunnskaps- og formidlingsarbeid fram mot nasjonaljubileene innarbeides i handlingsplaner med bakgrunn i denne strategien.

Komiteen drøftet balansen mellom menighetenes behov og kirkebyggenes verneverdi. Dilemmaene som ligger i dette må løses gjennom utvikling av egnete og tilpassete bevaringsstrategier i samarbeid mellom kirken og kulturminnemyndighet. Komiteen mener at vedtaks punkt 2 og 6 balanserer dette godt.

Komiteen har hørt Ungdommens kirkemøtets (UKM) oppfordring i sak UKM 08/2020.

UKM 2020 oppfordret Kirkemøte til å:

- Ta på alvor de unges tolkning og behov i møte med kulturarven.
- Legge til rette for bred bruk av kirkerommet som ikke går på bekostning av kirkerommets særegne status.

Formidling av den kirkelige kulturarven er en ressurs for lokale menigheter, og gir gode muligheter for samarbeid med lokale historielag og kulturinstitusjoner. Formidling av kulturarven bør ses i sammenheng med kirkens satsning på digital formidling, f.eks. gjennom virtuelle omvisninger.

Komiteen ser at gjenreisningskirkene i Nord-Troms og Finnmark bærer en spesiell historie, og har akutte og store vedlikeholdsbehov. Et utvalg av disse kirkene bør vurderes fredet. Vedlikeholdet av disse kirkene bør prioriteres.

Komiteen ser at også mange kirker som ikke er fredet eller listeført kan ha stor lokal kulturminneverdi. Ett eksempel komiteen drøftet er privateide bygg vigslet til kirkelig bruk hvor disse er eid av den læstadianske bevegelsen, og fungerer som bygdas kirke.

Det pågående arbeidet med overføring av kulturhistorisk viktige prestegårder fra Ovf til Den norske kirke gir en historisk mulighet til å videreutvikle de

historiske kirkestedene, blant annet som kultur-, lærings- og formidlingsarenaer.

Kirkemøtets vedtak

1

2 Den norske kirke oppfatter kirkebygg og kirkested som sentrale i sitt oppdrag og
3 sin selvforståelse. Kirken vil at den kirkelige kulturarven skal bli bevart, være i
4 aktiv bruk og bli videreutviklet fordi den er viktig for Den norske kirkes
5 menigheter og storsamfunnet.

6

7 Kirkemøtet vil at:

8

- 9 1. Den kirkelige kulturarven fortsatt skal tilhøre fellesskapet og
10 lokalsamfunnene og verdsettes som sentrale kilder til glede,
11 innsikt i og forståelse av Norges ide- og samfunnshistorie
- 12 2. Kirkesteder med kirkebygg og kirkegårder¹ samt landskapet rundt
13 skal være åpne, tilgjengelige og i aktiv bruk
- 14 3. Den norske kirkes kulturminner skal ha et juridisk vern som
15 reflekterer deres nasjonale verdi
- 16 4. Den norske kirkes kulturminner skal ha en lovbestemt offentlig
17 finansiering som gjør det mulig å forvalte kulturminneverdiene på
18 en langsiktig og god måte
- 19 5. Den norske kirke skal ha et aktivt eierskap til sin historie og
20 materielle kulturarv og bygge opp og formidle kunnskap om denne
21 arven
- 22 6. Kirkestedet med kirkebygg, inventar, kirkegård og tilhørende bygg
23 og kulturminner samt landskapet rundt skal bevares og
24 vedlikeholdes på en kulturminnefaglig god måte, som sikrer
25 fortsatt tjenlig bruk
- 26 7. Kirken skal styrke og organisere sitt kulturarvsarbeid på en måte
27 som sikrer høy kompetanse, enhetlig vernepolitikk, gode prosesser
28 og godt samspill mellom kirkelige organer og offentlige
29 kulturminnemyndigheter
- 30 8. Formidling av kulturarven skal være en integrert del av
31 gudstjenesteliv og kirkelige handlinger, undervisning og
32 trosopplæring, kirkemusikk og diakoni
- 33 9. Kirken skal styrke sin kompetanse på urfolk og nasjonale
34 minoriteters kirkelige kulturarv.

35

36

II

37

38 Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp strategien gjennom en handlingsplan.

39

40

41

III

42

¹ Strategien bruker begrepet «kirkegård» fordi det er innarbeidet i det norske språket. Alternativet «gravplass» er et juridisk begrep som enda ikke er innarbeidet. Enhver gravplass er heller ikke uten videre endel av den kirkelige kulturarven, mens kirkegårder er det.

43 Kirkemøtet ber Kirkerådet komme tilbake med en sak om den immaterielle
44 kulturarven.
| 45

komitéleder

saksordfører